

PISA

У ЦЕНТРИ УВАГИ

17

Великі міста: освітній актив країни або її зобов'язання?

- ✓ Великі міста більшості країн можна вважати їхніми освітніми активами: майже в усіх країнах ОЕСР результати PISA є значно вищими, якщо враховувати результати лише тих учнів, які навчаються в школах великих міст*. Проте з результатами PISA, які демонструють учні Бельгії, Словенії, Великобританії і США, такого не відбувається.
- ✓ Порівняння результатів PISA по країнах ОЕСР і економіках показало, що учні шкіл у великих містах Португалії та Ізраїлю отримали такі ж високі результати, як і учні Сінгапуру, тоді як учні у великих містах Польщі отримали такі ж високі результати PISA, як і учні Гонконгу.

*Заувага перекладача: у дослідженні великим містом називають тип поселення із чисельністю населення понад мільйон мешканців.

Багато політиків і дослідників із зацікавленням спостерігають за системами освіти Гонконгу, Шанхаю і Сінгапуру – ці економіки посіли місце в п'ятірці найкращих країн-учасниць тестування із читання в PISA-2009. Особливо вражає той факт, що ці системи освіти успішно охоплюють учнів усіх соціальних верств (соціальна різноманітність притаманна всім великим урбанізованим містам), чого зазвичай важко досягти системам освіти багатьох країн. Але великі міста не тільки ставлять перед освітянами складне питання доступності освітніх послуг для всіх соціальних верств, але й пропонують багато значних переваг міських шкіл перед сільськими: багатіше культурне середовище, більш привабливе робоче місце для вчителів, більший вибір навчальних закладів для батьків, кращі перспективи працевлаштування для учнів, які допомагають стимулювати інтерес до навчання. В аналізі результатів PISA велика увага приділяється вищенаведеним перевагам міських шкіл. Результати аналізу вказують на те, що в деяких країнах учні з великих урбанізованих міст мають такі самі високі результати, як і учні міст-держав з найкращими результатами PISA (навіть при врахуванні різних сприятливих і несприятливих передумов для навчання в різних країнах).

Часто саме результати учнів із мегаполісів значно підвищують загальнонаціональні результати PISA

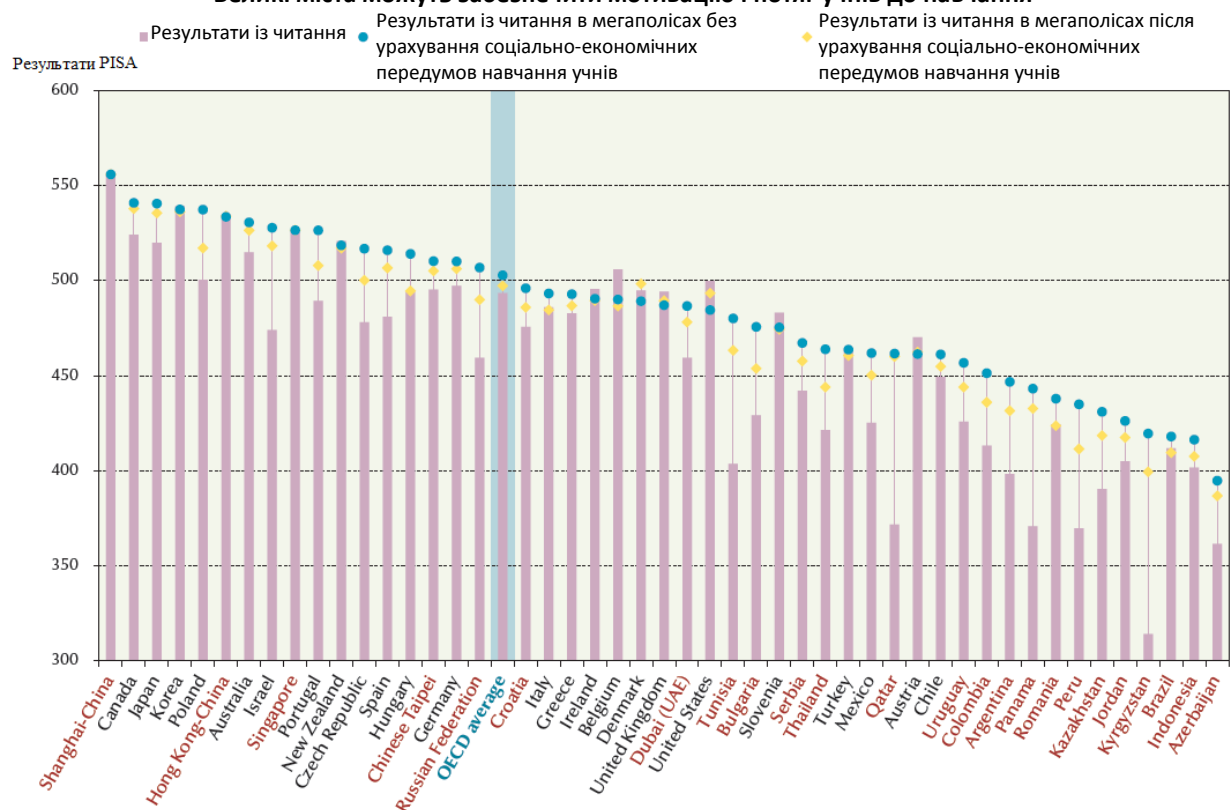
Наприклад, учні з великих урбанізованих міст Португалії та Ізраїлю (країн, які показують середні для країн ОЕСР результати PISA) мають результати, схожі з результатами учнів Сінгапуру (економіки, результати якої є одними з найвищих з-поміж країн-учасниць дослідження). Так само результати учнів з великих міст Польщі дорівнюють результатам учнів Гонконгу. Загалом по країнах ОЕСР різниця між результатами PISA учнів з міських і сільських шкіл становить таку кількість балів, якої можна досягти, навчаючись у школі більше одного року.

Іноді різниця в результатах, яка асоціюється з місцезнаходженням школи, виникає внаслідок різниці в соціально-економічних умовах місць розташування шкіл. Щільність населення та інші характеристики розподілу мешканців по країні суттєво відрізняються в різних частинах світу. Ці відмінності також слід враховувати, інтерпретуючи дані міжнародного аналізу результатів учнів, які представляють різні міста й сільські регіони. Проте результати PISA показують, що різниця в соціально-економічних передумовах навчання учнів тільки частково пояснює різницю між результатами міських і сільських учнів, навіть після врахування соціально-економічних передумов залишається значна різниця в балах між їхніми результатами.

Деякі країни є виключенням з висновку про підвищення загальнонаціональних результатів PISA при врахуванні результатів лише учні в із великих міст

Тоді як результати PISA більшості країн підвищуються при врахуванні тільки результатів учнів із мегаполісів, у декількох країнах спостерігається зворотній ефект. Наприклад, у Бельгії, Великобританії і США результати учнів із великих міст значно нижчі, ніж середні результати цих країн. Це може бути викликано тим, що в цих країнах не всі учні мають можливість користуватися перевагами, які пропонують великі міста, де вони мешкають. Наприклад, дитині може бракувати сприятливих соціально-економічних передумов для навчання; мова, якою він/вона вільно володіє і розмовляє вдома, може відрізнятися від тієї, якою виконується навчальна програма в школі; у нього/неї може бути лише один із батьків, до якого можливо звернутися за підтримкою та допомогою тощо.

Великі міста можуть забезпечити мотивацію і потяг учнів до навчання

Примітка: Країни й економіки розташовано за національними середніми результатами 15-річних учнів у тестуванні із читання PISA-2009 (від найвищого середнього результату до найнижчого).

Великі міста – ті, населення яких нараховує понад 1 мільйон мешканців.

Соціально-економічні передумови для навчання учнів визначаються за середнім індексом економічного, соціального й культурного статусу, установленим за шкалою PISA.

Джерело: OECD, База даних PISA-2006.

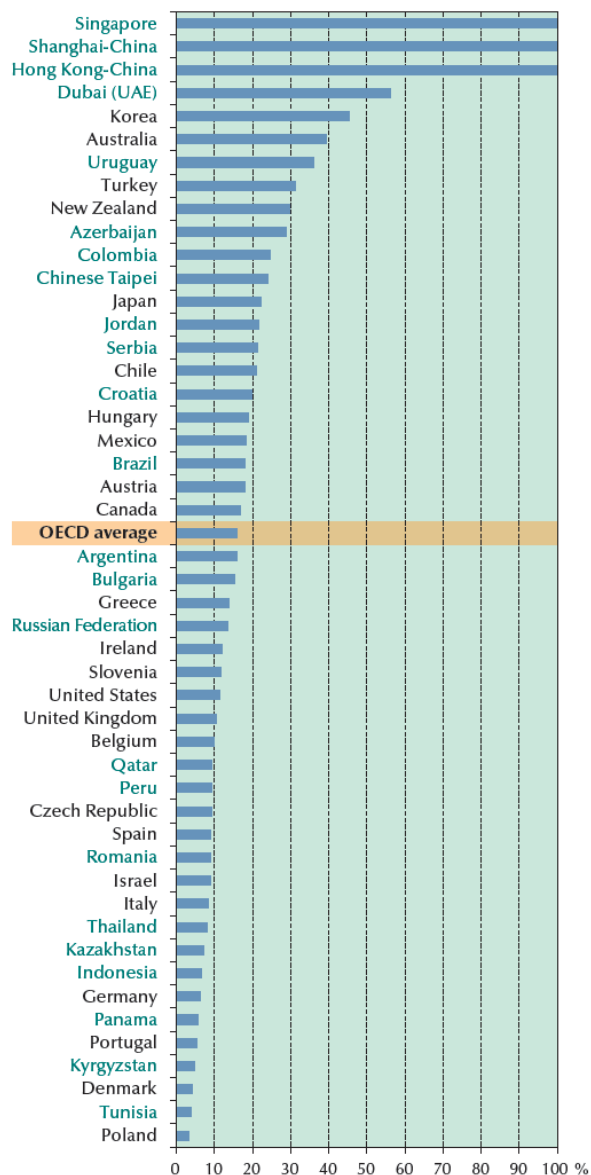
У багатьох випадках соціально-економічні відмінності лише частково пояснюють різницю в балах між міськими і сільськими учнями.

Вражаючими є і відмінності в різниці результатів по країнах. Наприклад, при порівнянні результатів учнів з різних країн, які мають подібні соціально-економічні передумови для навчання, різниця результатів між учнями міських і сільських шкіл у Чилі, Чеській Республіці, Німеччині, Італії, Мексиці й Туреччині становить понад 45 балів (такої кількості балів можна досягти, навчаючись у школі більше одного року). В Угорщині різниця результатів становить понад 70 балів.

Учні великих міст Канади, Японії, Кореї і Польщі, а також учні Гонконгу і Шанхаю отримали в середньому 530 балів у тестуванні PISA із читання (без урахування соціально-економічних передумов для навчання учнів). З урахуванням соціально-економічних передумов для навчання ті самі учні із Канади, Японії, Кореї і Шанхаю отримали щонайменше 533 бали; учні із Сінгапуру отримали в середньому 527 балів; з Австралії – 526 балів, з Нової Зеландії і Польщі – 517 балів.

У Фінляндії та Люксембургу середні результати учнів, які мешкають у великих містах (з населенням від 100 000 до 1 000 000 мешканців), також є високими – 543 (Фінляндія) і 564 (Люксембург) бали. Після врахування соціально-економічних передумов для навчання середній результат учнів у Фінляндії становив 537 балів, у Люксембургу – 520 балів. У деяких країнах, наприклад, у Польщі, між результатами PISA без урахування і з урахуванням соціально-економічних передумов для навчання учнів було виявлено суттєву різницю, що свідчить про вагомий розрив між рівнями соціально-економічних передумов, які пропонують міста і сільські регіони. Цей розрив може бути наслідком різного розподілу освітніх ресурсів і культурних та освітніх можливостей різних за соціально-економічними характеристиками регіонів – саме ці чинники значно впливають на результати навчання учнів.

Відсоток учнів, які навчаються в школах мегаполісів

Заувага: Мегаполіси – великі міста з населенням понад 1 мільйон мешканців.

Джерело: OECD, База даних PISA-2009.

Отже, Польща і Португалія, країни із середнім рівнем результатів PISA серед країн ОЕСР, можуть певною мірою пишатися тим, що учні їхніх великих міст мають результати того ж рівня, що й результати учнів найкращих у тестуванні PISA країн і економік. Проте цим країнам необхідно звернути увагу на нерівний доступ учнів до освітніх ресурсів і на неоднорідні результати навчання внаслідок різноманітності соціально-економічних передумов для навчання учнів у містах і сільських регіонах. Зокрема, у більш ізольованих регіонах цих країн може знадобитися впровадження цільових програм підтримки і стратегій, які нададуть усім учням шкільних цих регіонів можливість повною мірою реалізувати свій навчальний потенціал. І навпаки, тим країнам, у яких учні великих урбанізованих міст мають низькі результати PISA, слід замислитися над тим, яким чином вони можуть сприяти використанню учнями всіх культурних і соціальних переваг, які пропонують великі міста, інакше цим країнам і надалі доведеться поступатися найкращими місцями в міжнародних рейтингах за результатами освітніх змагань.

Узагальнення: Школи великих міст іноді кидають виклик системі освіти тієї чи іншої країни, але зазвичай вони приносять країні більше користі, ніж шкоди. Ключем до успіху в навчанні учнів у великих містах є, з одного боку, охоплення системою освіти учнів різних соціальних верств, а, з іншого, забезпечення всіх міських учнів рівним доступом до багатьох соціальних і культурних надбань, які великі міста можуть запропонувати своїм мешканцям.

За більш детальною інформацією звертайтеся до Андреаса Шляйхера (Andreas Schleicher, Andreas.Schleicher@oecd.org)

Ознайомтеся із PISA 2009 Results: Overcoming Social Background: Equity in Learning Opportunities and Outcomes (Volume II) <http://www.pisa.oecd.org/dataoecd/10/60/48852584.pdf>

Відвідайте сайт:
www.pisa.oecd.org
www.oecd.org/pisa/infocus

Читайте також:

Чи впливає проведення позакласних заходів у школі на результати навчання учнів?